

IDEJA, ORGANIZACIJA I PROVEDBA OKRUGLOG STOLA U GRADSKOJ KNJIŽNICI ZADAR „UTJECAJ SUVREMENIH KNJIŽNIČNIH PROSTORA NA POTICANJE ČITANJA“

U Hrvatskoj je posljednjih dvadesetak godina evidentna ekspanzija izgradnje i opremanja knjižnica, a knjižničarska i arhitektonska zajednica obogaćena je u pet godina s čak dva domaća priručnika na tu temu (suautorice T. Aparac-Jelušić i S. Faletar). U takvim pozitivnim pomacima za knjižnice i društvo za očekivati je da se arhitektonski i knjižničarski iskoraci u novogradnji elaboriraju i na širim platformama kao što su stručni skupovi i slično.

I zadarsko okruženje bilježi primjer nedavnog proširenja knjižnice. Naime, središnja zadarska posudbena knjižnica – Gradska knjižnica Zadar, preselila je 2023. godine Glazbenu i filmsku zbirku i otvorila novi Odjel za mlade u susjednoj, obnovljenoj zgradi Centra za mlade koji je povezan ostakljenim prolazom s matičnom zgradom Knjižnice. Tim je uspješnim zahvatom Gradska knjižnica Zadar dobila i primjereniji prostor za javna događanja, te je, između ostaloga, postala potencijalni kandidat za mjesto održavanja prigodnog skupa na temu knjižničnih prostora.

Tragom te ideje, upućen je 2024. godine prijedlog¹ Komisiji za izgradnju i opremu knjižnica da se održavanje skupa „Utjecaj suvremenih knjižničnih prostora na poticanje čitanja“ organizira 2025. godine upravo u Zadru, kao i prijedlog za buduće kontinuirano održavanje skupova Komisije (jednom na godinu) na temu planiranja/izgradnje/obnove knjižnica.

Skup je zamišljen kao mjesto otvorene i ravnopravne rasprave između dviju različitih struka – arhitekata i knjižničara, u formi okruglog stola kao najpogodnijeg oblika s obzirom na termin održavanja, s dodatnom mogućnošću sudjelovanja zainteresiranih knjižničara putem posterskih izlaganja.

Svrha je okruglog stola bila analizirati ulogu knjižničnih prostora u poticanju korištenja knjižnice, osobito učenja i čitanja. Ciljevi skupa bili su: ponuditi pregled teorijskih polazišta dobro opremljenog i uređenog prostora te iznijeti iskustva arhitekata u radu na konkretnim primjerima uređenja knjižnica; predstaviti

¹ Prijedloge je uputila autorica ovog teksta, koja je ujedno i članica HKD-ove Komisije za izgradnju i opremu knjižnica. Prijedlozi su usvojeni u vidu plana i programa rada Komisije za naredno razdoblje. Ideju o okruglom stolu u Zadru podržali su HKD te ravnateljica Gradske knjižnice Zadar.

primjere dobre prakse u novim/novouređenim zgradama s pozicije knjižničara; promišljati kako knjižnice u sveprisutnom digitalnom okruženju mogu motivirati korisnike na dolazak u fizički prostor.

Organizatori okruglog stola, pod pokroviteljskom Grada Zadra bili su Gradska knjižnica Zadar, HKD – Komisija za izgradnju i opremu knjižnica, Društvo knjižničara Zadar i Znanstvena knjižnica Sveučilišta u Zadru.

Pozvani su sudionici okruglog stola iz raznih vrsta knjižnica čije su zgrade ili prostori nedavno obnovljeni ili novosagrađeni (Niko Cvjetković, Gradska knjižnica Rijeka; Tihana Jurišić, Gradska knjižnica Biograd na Moru; Doroteja Kamber-Kontić, Gradska knjižnica Zadar; Vedrana Lugić, Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci; Ivana Perić, Knjižnica Osnovne škole Petra Preradovića Zadar; Danijela Riger Knez, Knjižnica Hotelijsko-turističke i ugostiteljske škole Zadar i Marijana Senkić-Klapan, Znanstvena knjižnica Sveučilišta u Zadru), arhitekti s radnim iskustvom u planiranju knjižničnih prostora (Ante Bljajić i Petar Kozina iz Društva arhitekata Zadar) i predstavnica Grada Zadra iz Upravnog odjela za kulturu i šport (Dina Bušić). Kao moderatorica pozvana je prof. dr. sc. Nives Tomašević, verzirana u problematiku skupa i urednica dviju spomenutih knjiga.

Skup je održan u ponedjeljak, 27. listopada 2025., od 11:00 do 13:30 sati, u Odjelu za mlade Gradske knjižnice Zadar, čiji je prostor time posvjedočio načelu modularnosti i jednostavne preinake za potrebe okupljanja većeg broja ljudi. Nazočno je bilo 60-ak prijavljenih sudionika, a na tri interaktivna ekrana (od 75 i 65 inča) u odjelima Knjižnice (ulazni dio, spoj s Odjelom za mlade i Odjel za mlade) mogla su se pratiti tijekom dana posterska izlaganja sa 17 predstavljenih postera iz cijele Hrvatske, koji su bili prezentirani do 8. studenoga 2025. Domaćini su se predstavili s pet tema zavičajnog karaktera: Kutak za novu generaciju: OZM Gradske knjižnice Zadar (M. Bakmaz, D. Kamber-Kontić, I. Kovač), Čitaonica Znanstvene knjižnice Sveučilišta u Zadru: kontinuitet i suvremenost prostora (T. Blažević, N. Miočić, M. Šimat), Utjecaj suvremenih knjižničnih prostora na poticanje čitanja: primjer Ogranka Grad Gradske knjižnice Zadar (Ž. Buljat, M. Klaić), Znanstvena knjižnica na Novom kampusu kao mjesto poticanja čitateljskih kompetencija studenata i studentsko „treće mjesto“ (K. Groš, K. Ivon, Z. Antulov), Gdje se u Gradskoj knjižnici Zadar uči i čita – radni prostori korisnika (V. Vitori).

S dobro osmišljenim pitanjima, vodeći računa o specifičnostima dviju struka, ali i točkama zajedničkih susreta koje određuju poželjnu suradnju, moderatorica je uspješno vodila konstruktivan, stručan i dinamičan okrugli stol.

Arhitekti su ukazali na zahtjevnost oblikovanja knjižničnih prostora s obzirom na njihovu multifunkcionalnost te istaknuli neophodnu suradnja s knjižničarima u procesu planiranja u vidu jasnih uputa o funkcijama određenih odjela. Arhi-

tekt Kozina naveo je primjer uspješnih arhitektonskih rješenja zapadnoeuropskih knjižnica, među kojima je izdvojio Dansku, a arhitekt Bljaić, s iskustvom projektiranja Odjela za mlade i Glazbene i filmske zbirke Gradske knjižnice Zadar te Centra za mlade, iznio je mišljenje da se u suradnji arhitekti trebaju koncentrirati na estetiku, a knjižničari na funkcionalnost prostora.

Dina Bušić, pročelnica Upravnog odjela za kulturu i šport Grada Zadra temu je postavila u širi kontekst planiranih građevina iz područja kulture u Zadru, s osvrtom na Centar za mlade, i naglasila potrebu suradnje koja se već ostvaruje u sinergiji Centra i Gradske knjižnice Zadar.

Na potencijalnu zamku novih, velikih prostora koje je potrebno i programski osmisлити ukazao je Niko Cvjetković te naveo uspješan primjer Dječje kuće – centra kulture i umjetnosti za djecu Rijeke koju programski, osim Knjižnice, osmišljavaju i druge kulturne ustanove (Gradsko kazalište lutaka, Art-kino i Muzej moderne i suvremene umjetnosti).

Kako preseljenje iz skućene kvadrature u komfornu, novosagrađenu biogradsku knjižnicu mijenja svijest knjižničara u kontekstu novih mogućnosti poslovanja, govorila je Tihana Jurišić te istaknula posljedično proširenje ponude, osobito događanja, povećanje upisa i posjeta, čime se knjižnica najčešće potvrđuje kao važan nositelj kulturnih aktivnosti u maloj sredini.

Ivana Perić i Danijela Riger Knez, obje predstavnice školskih knjižničara, istaknule su, osim prostorne veličine i značajnu ulogu opremljenosti i privlačnog dizajna koji može prostor školske knjižnice preobraziti u mjesto raznolikih aktivnosti, ugodnog višesatnog boravka i odmora, što je osobito prepoznato kod učenika s posebnim potrebama na primjeru Knjižnice Hotelijersko-turističke i ugostiteljske škole Zadar.

O primjeru obnavljanja čitaonice Znanstvene knjižnice (kojem je prethodilo uključivanje Knjižnice u sastav Sveučilišta u Zadru), provedeno prema suvremenim arhitektonskim i funkcionalnim standardima, čija ergonomija namještaja, svjetlosni uvjeti i akustika podupiru kvalitetu učenja i istraživanja, govorila je Marijana Senkić-Klapan.

Doroteja Kamber-Kontić, s iskustvom rada na proširenju i opremanju novo-uređenog prostora Glazbene i filmske zbirke i Odjela za mlade istaknula je da su novi prostori istovremeno novina i za korisnike i za djelatnike, osobito u planiranju sadržaja u razdoblju dok prostor zajedno učimo koristiti te istraživati njegove mogućnosti.

Uz ispriku zbog spriječenosti dolaska, Vedrana Lugić iz Gradske knjižnice Vinkovci predstavila je sažetim video-uratkom novosagrađenu zgradu Knjižnice koja nudi skandinavski nadstandard. Konceptom dnevnog boravka za razne uzra-

ste u kojem ne manjka strateški raspoređenih raznolikih sjedećih mjesta (stolica, fotelja, kauča), Knjižnica uz ostale sadržaje opravdava svoj slogan „Tvoj novi dom“.

U zaključnoj riječi okruglog stola apostrofirana je važnost teme, posebno u uvjetima kada su skupovi na temu izgradnje i opremanja knjižnica nešto rjeđi u hrvatskoj knjižničarskoj zajednici, te s obzirom na pozitivna objedinjena iskustva knjižničara i arhitekata koja mogu biti poticaj i inspiracija u budućim planiranjima. Zadarske knjižničare osobito je obradovala najava gđe Bušić da je u planu proširenje Gradske knjižnice Zadar, koja je po pitanju prostora, pa time i mogućnosti realizacije većeg broja sadržaja/aktivnosti uvelike limitirana. U planu je izrada idejnog projekta, a Gradska knjižnica treba pripremiti projektni zadatak s jasno definiranim potrebama Knjižnice.

Sudionici skupa iz publike otvorili su zanimljiva pitanja koja su potvrdila ključnu misao i zaokružila općeniti uspješan dojam o svrhovitosti okupljanja. Druženje se nastavilo uz domjenak, a potom uz spontano dogovoren obilazak Centra za mlade za koji su okupljeni iskazali interes, uz vodstvo Dine Bušić.

Vrijedi napomenuti da je za prigodu održavanja okruglog stola tiskana programska knjižica sa sažecima posterskih izlaganja u nakladi od 100 primjeraka.

Povratne informacije polaznika i pozitivna percepcija teme, sadržaja i organizacije skupa motivacija su za planiranje narednih skupova sa srodnim ustanovama u zadarskoj knjižničarskoj zajednici, a Komisiji za izgradnju i opremu knjižnica inicijalni poticaj za kontinuiranu aktivnost u vidu osmišljavanja i realizacije sljedećeg – 2026. godine u Splitu.

Vera Vitori

vera.vitori@gkzd.hr